

Non, je ne regrette rien

Eg angri einki, sigur Jytte Joensen, sum tann tíð tað var valdi jarðarmóðurstarvið fram um yrkisleikaralívið. Í annaðkvöld fer hon aftur á pall í Sjónleikarhúsinum sum áhugaleikari. Tá frumsýnir Havnar Sjónleikarfelag leikin Piaf, sum bretska leikhøvundurin Pam Gems skrivaði um lívið hjá heimsgitnu fronsku sangkvinnuni, Edith Piaf. Hetta er helst tyngsta takið, sum Sjónleikarfelagið hevur tikið tey seinnu árinum og ikki á hvørjum degi, at ítari høv verða lyft í føroyskum áhugaleiki.

VIÐTAL
Carl Jóhan Jensen
Myndir: Martin Sirkovsky

Hví hesin leikurin varð valdur? Eg haldi, tað hevur leingi verið í umbúna at taka eitt meira krevjandi leikverk á skrána hjá Sjónleikarhúsinum aftur. Tað hava vit ikki havt í nøkur ár. Og so kom Gulla Øregaard við hesum hugskotinum um Piaf. Tað er sjálvandi ikki bara sum at siga tað, at fáa eitt sovorðið leikverk á pall, tað er ógvuliga krevjandi, men vit hava so hildið okkum til allíkvæl.

Blaðm.: *Tað er sangurin, kann eg ætla, sum fyrst og fremst er krevjandi?*

Tað sum serliga er strævið, má eg siga fyri mín part, er at sýningin alla tíðina skiftir millum sang og leik. Tað krevur nógv av røddini, tí tøkniliga sæð, brúkar tú røddina heilt ymiskt í sangi og leiki. Sjálv havi eg ikki lært at syngja, onga formliga upplæring, meini eg, men havi tó fingið sangtøkniliga vegleiðing frá kønsum fólki, nú meðan vit hava vant. Fólk, sum koma til sýningina, eiga eisini, haldi eg, at hava í huga, at her er ein leikari fingin at syngja og ikki ein sangari at spæla sjónleik.

Blaðm.: *Tað ljóðar næstan sum tú biður komandi sýningargestir halda tær laka sangrødd til góðar?*

Nei, dekan fari, nei. Ikki tí eg eri ikki meiri enn sangari enn so, men mær dámar væl at syngja og havi eisini fingist við at gera sangir og yrkja og soleiðis. Hinvegin eri eg ikki von við at brúka røddina so nógv, sum krevst í hesum samanhuginum, tað eri eg ikki. Og so er tað hetta við, at tað er nokkso fitt av teksti, ið skal dugast eisini. Har hjálpir kortini, at eg sjálv havi týtt sangirnar í sýningini. Eg vildi fegin havt týtt allan tekstin eisini, tá hevði eg havt alt tilfarið tókt í høvðinum frá byrjan. Men tað varð so ikki. Hans Tórgarð hevur umsett hann. Ikki tí, teksturin er væl týddur, haldi eg, liðiligur og evnar at skapa eina ímynd av málinum á gøtuni, sum var tað mál, ið Piaf hevði sín uppruna í.

Blaðm.: *Nú spyrji eg kanska býtt, men er hetta sama leikverkið, sum hevur verið sett upp víða um lond, tey seinastu tjúgu, fimm og tjúgu árinum?*

Helst eru fleiri leikrit skriva við evni úr lívinum hjá Piaf. Eg veit um tvey, ið hvussu er, annað íslendskt eftir Sigurð Pálsson og so hetta, ið vit framføra og sum sagt, er eftir Pam Gems. Tað varð fyrstu ferð sett upp í Onglandi seinast í hálvfjersunum og er sama leikritið um Piaf, sum Lisbeth Dahl hevði høvuðsleiklutin tá ið tað varð spælt í Keypmannhavn fyri skjótt nógvum árum síðani.

Blaðm.: *Men sangurin, er*

hann ryggurin í sýningini ella v.ø.o. er hetta ein hevdbundin sangleikur?

Ja, hvussu skal eg siga. Eg haldi verkið er soleiðis helvt um helvt sangur og leikur. Leikur og sangur líkasum styðja hvør annan úti gjøgn.

Blaðm.: *Hvussu hevur tú lagt tína tulkning av Piaf upp?*

Eg havi lagt dent á at læra hana at kenna so væl, sum tað nú einaferð ber til við støði leiktekstinum og øðrum heimildum um hana, ævisøgu hennara t.d.. Eg haldi, eg eri komin at kenna hana rættuliga væl, skal eg siga sum er.

Blaðm.: *Hvussu er hon so sum persónur?*

Alt kemur beint frá hjartanum hjá henni. Hon er, sum fólk tíðum eru, ið hava fingið ein harðbalnan uppvøkstur. Hon er skörp, árvakin og beinrakin í orðum og slakar ikki listarlíga í krøvum sínum hvørki til sín sjálvs ella onnur.

Blaðm.: *Pam Gems, ið hevur skrivað fleiri leikverk um kendar kvinnur enn hetta, eitt nú eitt um Marlene Dietrich, verður*

ofta søgd at geva søguevni sínum eina feministiska vend, er hesin leikurin eitt dømi um tað?

Nei, ikki sum so. Edith Piaf er tó, sum eg bendi á í áðni, tulkað sum ein sterkur persónur og avgjørt ikki sum ein kvinna, ið, heilt ella partvíst, livir sitt liv gjøgnum menn. Hon brúkar tvørturímóti mannfólk. Sum hon sigur í einum av sangum sínum (í føroyskari týðing): *Ov stórt til ein mitt hjartað er/ tí tók eg kærleika úr allri verð*. Hon brúkar erotikkin ella ástina, sum hon brúkar alkohol og heilivág. Kærleikin skal ikki goymast kalt, sigur hon onkustaðni. Tað ræður um at hava annan elskara tókan, tá ið hin fyrri er uppbrúktur. Hon livir ógvuliga heitt kensluliga, bæði í síni list og sínum persónliga lívi. Og sveiggini eru stór í tilveru hennara, hon reiggjar í heilum millum eydnusælu og svartasta móttöysi.

Blm.: *Nú var Edith Piaf tiltikið smávaksin, tað kann ikki sigast um teg...?*

Ha, ha. Eitt sindur havi eg hugsað um hatta, men eg uggi meg við, at tað eru fleiri aðrar, um eg so má siga, *stórvaksnar* kvinnur, ið hava spælt Piaf fyrr og gjørt tað væl. Ikki tí, eg eri í fløtum skóm á pallinum. Ongar høgur hælur, takk. Eg vil tó taka fram í hesum viðfangi, at hetta ikki er ein naturalistisk sýning, vit seta upp her. Eg royni ikki at líkjast Piaf í útsjónd. Og tak eitt nú pallmyndina eisini (sum Barbara í Gongini hevur sniðað til). Hon er líkasum eitt sindur av lagi, við skeivum linjum, eitt sindur surrealistisk, eins og lívið hjá Piaf sjálvari.

Blm.: *Í framhaldi av hesum havi eg eisini hug at spyrja, um tað ikki er heldur vágið, næstan nasadjarvt av einum óroyndum sangara, at vilja skapa eina ímynd í sangi av einum sangara,*

ið helst var ein av heimsins fremstu á sínum øki?

Sum eg segði, so royni eg ikki at apa eftir Piaf. Ætlanin er ikki at mana ta upprunaligu Edith Piaf fram fyri áskoðaran, men harafturímóti, sum tú orðar tað, at skapa eina ímynd av henni gjøgnum mitt spæl, mín sang og mína tulkning.

Blaðm.: *Men slepst undan, at fólk fara at líkna teg við Piaf, soleiðis sum tey kenna hana av plátum, fløgum og úr fjølmiðlum?*

Hatta plágar meg ikki so nógv, álvaratos. Lisbeth Dahl segði t.d., at tá ið hon fór undir at spæla Piaf, gjørdi hon sær alt fyri eitt greitt, at hon ikki átti at royna at líkjast Piaf. Tað bar ikki til at herma eina ímynd av henni fram á palli. Hon mátti líkasum gera burtur úr tí, sum hon sjálf hevði í sær, sínum lívsroyndum, sínum persónleika. Og hasi orðini hjá Lisbeth Dahl havi eg tikið mær til fyrimyndar.

Blaðm.: *Men enn eitt sindur í framhaldi av hesum sama. Eg hugsi um sangirnar. Edith Piaf er sjáldsama fronsk í sínum sangstíli og mong kanska hava ilt við at hugsa sær sangir hennara sungnar á øðrum máli enn nettupp fronskum?*

Nú eru teir flestu sangirnar týddir til føroyskt, men onkur verður tó eisini sungin á fronskum. Eyðvitað er Piaf fronskari á fronskum í oyrunum á fólki flestum. Tað er sum vera man munur á málum, á fronskum og føroyskum bæði so og so: orðalagsliga, ljóðliga o.s.frv. Tað er rættuliga torført, ja, eg tori at siga heilt ómøguligt, at fáa eina týðing út í odd og egg sum upprunan. Har dettur so nógv burtur ímillum, hugsa bara um hesi eyðkendu rullandi r-ini hjá Piaf: *Non, je ne regrette rien* t.d.. Kortini haldi eg, at tað ber til at fáa kenslurnar fram í eini týðing, tær eru tær somu antin

